

40 години Факултет по педагогика при Югозападен университет „Неофит Рилски“
40 Years Faculty of Pedagogy at South-West University “Neofit Rilski”

ФАКУЛТЕТЪТ ПО ПЕДАГОГИКА ПРИ ЮЗУ „НЕОФИТ РИЛСКИ“, БЛАГОЕВГРАД – 40 ГОДИНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И РАЗВИТИЕ

Траян Попкочев

Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград

Някак неусетно, но достойно през 2016 година Факултетът по педагогика при ЮЗУ „Неофит Рилски“ изпълни четвъртото десетилетие от първия си прием на 100 студенти. Всъщност днешният университет е рожба на онази далечна 1975 година, когато в Благоевград с правителствено решение се открива Филиал на Софийския университет „Климент Охридски“ с предмет на дейност подготовка на детски и начални учители с висше образование. В генетичен план, ако институцията с първите две педагогически специалности е рожба на първия български университет, то ЮЗУ „Неофит Рилски“ е рожба на тези специалности. Може да се види и друга аналогия с основателя: необходимостта от подготовка на високообразовани кадри за училището и за просперитета на България е двигател на качествения скок към университетски тип образование в България някога и в по-ново време.

През 1983 година Филиалът прераства във Висш педагогически институт (ВПИ). Със заповед 303/18.10.1983 г. ректорът – тогава доц. к.п.н. П. Николов, определя състава на общото събрание на факултет „Начална училищна педагогика“. Заповедта е в изпълнение на постановление № 27 от 22 юли 1983 г. на МС „за създаване на нови факултети към Висшия педагогически институт – Благоевград“ (Окръжен Държавен архив, фонд 1322, опис 2, арх. ед. 78). Специалността, за чиято подготовка отговаря новият факултет, е „Начална училищна педагогика“.

Академизъм и израстване

Няколко са предпоставките за израстването на Факултета. Учебният план на специалността, изграден върху идеята за комплексна подготовка на специалистите. Неговият дълбоко университетски дух: богатство на дисциплините, задълбоченост на съдържанието, обвързване на теория с потребностите на практиката, отвореност към реализацията на студентите, чувствителност към актуалните тенденции в развитието на университетското образование. За

преподаватели са привлечени специалисти от много други области на знанието: психология, български език, литература, история, математика, музика, изобразително изкуство, чужди езици. Увеличава се броят на приеманите студенти. Развиват се нови специалности – „Дефектология“, „Български език“, „История“ и др. Формират се катедрите, които стигат до осем. Екстензивното нарастване води до дълбоки промени. От Факултета се създават нови факултети (Историко-филологически – 1990 г., Медико-педагогически – 1991, Факултет по изкуствата – 1995 г.). Факултетът по начална училищна педагогика се преименува на Факултет по педагогика.

Израстването в този период е плод на тази основа, подплатена с професионалните стремежи на преподаватели и ръководители: на ректорите проф. д.п.н. Александър Маджаров, доц. д-р Павел Драганов, проф. д.п.н. Петър Николов, проф. д.н. Илия Конев и деканите доц. д-р Славчо Петков, доц. д-р Георги Стоянов, проф. д.п.н. Васил Стамов, проф. д.п.н. Йоран Колев, проф. д-р Ангелина Манова.

Визия, лидерство, екипност

Развитието на Факултета по педагогика носи като вътрешна своя характеристика стремежа към търсене на стойностни перспективи и последователност. Учебните планове все повече се фокусират върху предмета на дейност на подготвяните специалисти, възрастовите особености на подрастващите. Подобрява се гносеологическата и онтодидактическата им обоснованост. Във Факултета за първи път се експериментира учебен план за специалност „Начална училищна педагогика“ и „Предучилищна педагогика“ (проф. Анастасия Атанасова-Вуковска), изграден върху принципа на кредитите (проф. д.п.н. Йордан Колев, проф. д-р Ангелина Манова, Добринка Николова). Издига се ролята на извънаудиторната заетост и нейното управление. Визия и чувствителност към промените в страната, настъпили през 1989 година, водят до създаване за първи път в страната на специалността *Социална педагогика*. Нейни основатели са проф. Людмил Станоев, проф. д-р Нели Петрова, доц. д-р Нели Владинска. Създават се специалностите *Физическо възпитание*, *Кинезитерapia*. Основава се център за продължаващо образование и факултетски клуб „Януш Корчак“. Въвежда се алтернативно четене на лекционни курсове. В подготовката на специалистите активно се включват практикуми и тренинги като форма на организация на обучението. Създава се Факултетски научен съвет, който провежда хабилитационни процедури по (тогава) три шифъра от Класификатора на научните специалности (проф. д.п.н. М. Глушкова). Издава се годишник на Факултета и научно списание на катедра „Педагогика“. Разработват се и се акредитират с изключително високи оценки (от 9,22 до 9,55) нови бакалавърски, магистърски и докторски програми (към 2016 г. общо 17). Квалификационните характеристики се ориентират към

Класификатора на длъжностите и професиите. Утвърждават се нови модели на организация на обучението в бакалавърските програми. Разработва се модел за докторантско училище, впоследствие възприет от целия университет. Сключват се меморандуми за сътрудничество с базови институции (училища, детски градини, социалнопедагогически центрове, общини). За първи път в рамките на ЮЗУ „Неофит Рилски“ се подготви и е в процес на акредитация дистанционна форма на обучение по магистърска програма „Образователен мениджмънт“ (проф. д.п.н. В. Георгиева, доц. Попков). Като стил на управление се утвърждават екипността и сътрудничеството. В постигнатото са вградени усилията на деканите проф. д.п.н. Йордан Колев, проф. д-р Ангелина Манова, проф. д.п.н. Магдалена Глушкова, проф. д.п.н. Руси Русев, проф. д-р Маргарита Колева; доц. д-р Траян Попков; ръководители на катедри като проф. д-р Мария Белова, доц. д-р Маргарита Йотова, проф. д-р Петър Петров, проф. д-р Фидана Даскалова, проф. д.п.н. Кирил Костов, проф. д-р Атанас Георгиев, проф. д-р Стоян Иванов, доц. д-р Димитър Кр. Димитров, доц. д-р Невена Чимева, доц. д-р Димитър Г. Димитров, доц. д-р Валери Цветков, доц. д-р Янка Стоименова и др.

Държавна политика, идеология, истина

Факултетът по педагогика води началото си от силно централизирана и идеологизирана държавна образователна политика.

Вглеждането в протоколите от времето до 1989 година показва, че преподаватели и ръководство намират път да съчетаят държавната политика с грижа за човешките проблеми на първите студенти и преподаватели (изграждане на студентско общежитие, осигуряване на жилища за преподаватели, подобряване условията за обучение и бит). Редовно се обсъждат теми, свързани с активизиране на академичната дейност на студентите и тяхната успеваемост, търсят се форми на извънаудиторна заетост, които обединяват сили на студенти и преподаватели (обогатяват се спецкурсовете, организират се студентски изследователски групи, провеждат се фестивали на научно-техническо и художествено творчество, спортни състезания). Протоколите свидетелстват, че много от първите конкурси за преподаватели завършват без избор на такива – ясно свидетелство за високите критерии и научна добросъвестност при подбора им.

Търсят се форми на сътрудничество с тогавашното Министерство на просветата, за да се реализира научният потенциал на преподавателската колегия и той да получи национална легитимност. Засилва се партньорството с факултети от чужбина (Русия, Македония, Гърция, Беларус, Сърбия). В събитията преди промяната много от преподавателите защитават демократични ценности, а след това поемат и ключови управленски позиции (проф. д-р Ат. Георгиев). Демократизира се отношението към студентите, увеличава се ролята на избираемостта в учебните планове.

Автентичност и закон

Развитието на Факултета по педагогика през целия период протича в пълно съответствие с нормативната уредба на висшето образование в страна. Учебните планове бързо се реструктурират в съответствие с тристепенната структура на висше образование, въведена със Закона за висше образование от 1995 год. и университетската система за оценяване и поддържане на качеството на образованието. При условията на академична автономия в тях се търси автентичност на подхода при структурирането и съдържанието му. Налага се модел, при който в рамките на първите четири семестъра във всички педагогически специалности се изучават фундаментални за специалностите педагогически дисциплини. Върху тях се надграждат специализиращи дисциплини, много практикуми и тренинги. Намира своята роля индивидуалната форма на обучение. Следи се мнението на потребителите на кадри. За утвърждаване на гражданското начало е създадено настоятелство на Факултета (проф. М. Колева). С високото качество на подготвяните специалисти Факултетът е познат в цялата страна, а много от неговите випускници работят в университети в страната и чужбина, директори са на детски градини и училища, експерти в държавни и общински структури. По данни на кариерния център на Университета реализацията на завършилите специалисти в първата година след дипломирането е твърде висока.

Опит и експертиза

В годините на своето развитие членовете на академичния състав и дипломирани доктори на Факултета се доказаха като специалисти с висока подготовка, отговорност, експертност. Те са участвали в дейността на отговорни държавни институции и комисии. По създаване на държавни стандарти в предучилищното и училищното образование (проф. М. Колева, проф. М. Глушкова, проф. Ст. Иванов, проф. В. Георгиева, проф. Д. Тодорина, доц. М. Балабанова и др.). Като членове (вече бивши) на Специализирания научен съвет по педагогика и Висшата атестационна комисия (проф. К. Костов, проф. Й. Колев, проф. М. Белова, проф. А. Попов и др.). Автори на учебници и учебни пособия за предучилищна възраст и средното образование (проф. Анг. Манова, проф. М. Глушкова, проф. М. Колева, доц. Левчо Георгиев, доц. М. Сотирова, д-р М. Касева, др.). Автори на учебници за студенти, вкл. такива за дистанционно обучение и международни (проф. Д. Тодорина, проф. Л. Тодорова, доц. Л. Цветанова, доц. Попков). Ръководители и членове на редица международни и национални проекти в научноизследователската област и по структурните фондове (доц. Ан. Пашова, проф. Колева, доц. Кр. Марулевска, проф. Д. Тодорина и др.). Членове на национални и международни научни списания (проф. Янакиева, доц. Попков, доц. Я. Стоименова). Членове на комисии и експертни групи към Националната агенция за оценяване и акредитация или в чужбина (проф. М. Колева, проф. Д. Тодорина,

доц. Кр. Марулевска, доц. Г. Дянкова, доц. Цветанова – Русия). Членове на журита за присъждане на образователно-научна степен „доктор“ и научната степен „доктор“ във висшите училища в страна.

Преподаване и изследване

Образованието във Факултета е вярно на университетския дух за съчетаване на преподаване и изследване. Резултатите от изследванията на преподавателите се вграждат в лекционните курсове, публикуват се в университетски издания, изнасят се на научни форуми, публикуват се в национални, международни издания. Провеждат се уеб участия в конференции и др. форуми (доц. Л. Цветанова). Много от изследванията на академичния състав се цитират в страната и чужбина (проф. Колев, проф. Георгиева, проф. Тодорина, проф. Янакиева, проф. Манова, доц. Н. Цанков, доц. П. Терзийска, доц. Д. Кр. Димитров и др.). Защитени са многобройни дисертационни изследвания в много области на педагогическата наука, включително такива с интердисциплинарен характер. Подготвени на доктори по педагогика от страната и чужбина (Гърция, Кипър, Йемен).

Първостроителите

В темелите на Факултета по педагогика и ЮЗУ „Неофит Рилски“ завинаги ще останат имената на първостроителите, които с авторитета си, с високия професионализъм, грижи и мисъл за правене на история поставиха здраво начало: проф. д.п.н. Александър Маджаров – първи ректор на Филиала, проф. д.п.н. Дечо Денев – първи ръководител на катедра „Педагогика“, проф. д.п.н. Марин Андреев, проф. д.п.н. Елка Петрова, проф. Иван Пеев, проф. д-р Петко Щерев, проф. д-р Борис Янев, проф. д-р Трифон Трифонов, доц. д-р Снежина Македонска, доц. д-р Стефан Стамболиев, доц. д-р Марин Баев, доц. д-р Иван Стаменов и др. Спомени за тях и днес се разказват по коридорите на Факултета, а имената им се споменават с признателност и уважение. И ако една академична институция не може без живото разказване на история, то историята трябва да се гради със съзнание за нея.

THE FACULTY OF PEDAGOGY AT SOUTH-WEST UNIVERSITY „NEOFIT RILSKI“, BLAGOEVGRAD – 40 YEARS CHALLENGES AND DEVELOPMENT

✉ **Dr. Trayan Popkochev, Assoc. Prof.**

Dean of Faculty of Pedagogy
South-West University „Neofit Rilski“
Blagoevgrad, Bulgaria
E-mail: popkochev@gmail.com